

ÁLLAMI NÉPOKTATÁS

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HAVILAP

IPAROSTANONCISKOLAI TANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLÖNYE

Kiadja Bozó és Justin könyvkereskedése
és könyvnyomdája Csongrád.

Előfizetési díj egy évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Megjelenik minden hó 20-án, a szünidei két hónap
kivételével.

Felelős szerkesztő:

BLÁZSIK MIHALY

Társszerkesztő:

SÁGHY MIHALY

A lap szellemi részét illető közlemények
„Állami Népoktatás szerkesztősége” Cson-
grád, központi áll. ei. iskola, küldendők.

Hirdetési díjak árszabás szerint.

„Egy akol, egy pásztor.”

(Visszhang.)

Lelki örömmel olvastam e lap 2-ik számát. E számban fenti cím alatt megjelent közleményt megkülönböztetett jóleső örömmel. Kell is, hogy mindnyájunk keblében visszhangot keltsenek az abban elmondottak, mely így egy munkásabb jövő, egy szebb, boldogabb tanítókorszak kezdetét jelentse, jelölje.

E közlemény, helyesebben felhívás olvasásakor olyanforma érzés fogott el, mint amelyet azon munkás, akinek sürgős elvégezni valója van — érezhet akkor, midőn álmából felébredve a hajnalhasadását, a nap feljöttének közeledtét észleli. Vagy amit a harcvágyó katona érezhet, amidőn a harcbahívó kürt harsogását hallja, mely hosszas tétlenségének végét veti; mely a diadal biztos reményével a küzdés sorompója elé hívja.

Igen! Mert igazat adok teljes egészében e lap 2-ik számában kifejezett azon óhajtnak, hogy életre kell kelteni hazai tanítóságunk szunyadó erőit, ébredésre kell szólítani az alvókat, munkába kell hívni a munkálkodókat, talpra kell állítani, tetteire kell serkenteni az egész tanítóságot egyénenként és összesen. Egyesíteni kell erőinket!

E hangokat hívó szózatnak veszem. Ugy tetszik, mintha mondaná: gyűlj össze hazám tanítósága egy közös cél érdekében. Seregelj egy zászló alá, ha jogaidért folytatott küzdelmeidben vereséget szenvedni nem akarsz. Úzd el magadtól az irigység, a személyeskedés, a pártoskodás, a széthuzás romboló, minden jóra irányuló törekvésednek gátként ellenálló, átkos szellemét. Rázd le magadról a mult minden hibáit, hogy a jövőben ezek ne akadályozzanak jogaidért folytatott küzdelmeidben, melynek minden vonása nemes, minden sugalma szent s minden munkája dicső legyen. Jóllehet s el kell

készülve lennünk arra is, hogy a küzdelemben, a harc hevében sebet is kapunk. Sok pihenésre szánt órákat fel kell áldoznunk; sok öröme hívó alkalmat el kell mulasztanunk; sokszor kell fáradságos munkától verejtékező arcunkat letörölni, gondtól redős homlokunkat elsimitani addig, míg igazságunk napfényre hozatik, jogos küzdelmeink harca befejezve, a győzelem palmaága kezünkben lesz.

De mert ezt tudjuk, mivel a küzdelem fáradalmait ismerjük, azért nem szabad azt tétlenül néznünk s a terhet a tanítóság egy kis küzdő csapatának vállain hagynunk.

Hiszen pirulva kellene akkor elfogadnunk a kivívott jogok anyagi és erkölcsi előnyeit. Pedig-pedig mindnyáján vágyó óhajttal várjuk egy jobb jövő hajnalhasadását, anyagi, erkölcsi ügyeink jobbrafordulását.

Hosszú az út, melynek végén ezt elérhetjük. Sok küzdelem, nehéz, fárasztó harc jutalma lesz ez. A küzdő kis sereg magára hagyatva bizony-bizony még el is fáradhat, bele is unhat a küzdelemben vagy kedvét szegheti az elhagyatottság, a nagy tábor hallgatag közönye.

S mi lesz akkor velünk?! Mikor érünk el útunk végéhez? Látjuk-e valaha valóra válni reményeinket? Lesz-e harcunk s e harcnak győzedelmi napja? Nehéz feladatokat elvégezni, nagy célokat elérni, csak egyesített erővel lehet, míg szétforgácsolt munkával nagy dolgokat soha! Föl tehát! Gyűljünk a közös táborba! kétségkívül kényelmesebb dolog a hatalom árnyékában meghúzódni s hallgatólagos vagy épen „lecsendesítő” szerepet vállalni akkor, amidőn küzdeni látunk egy az egészért lelkesedni tudó, a közös érdekekért harcolni kész kisdud csapatot. Gondolja az ilyen: hadd küzdjenek, hadd verejtékezzenek; ha munkájuknak eredménye, küzdelmüknek diadala lesz; mint az egésznek része: én is ott leszek. Ha pedig küzdelmüknek vége

eredményt nem hozna, úgy én, mint aki a „békétlenkedők“-től távol állottam, mint a hatalom kegyeltje, jutalmat így is remélhetek.

Az ilyeneknek azt mondom: — ha vannak vagy lennének ilyenek — koncot kaphatsz édes kartársam, de megérdemelt jutalmad kartársaid méltó megvetése lehet s lesz is, mert kell, hogy az legyen.

Hiszem azonban, hogy ilyen nincs — de ne is legyen — közöttünk!

Hogy pedig az efféle gyanúnak még árnyékát is elhárítsuk magunkról, vegyük ki részünket mindnyájan a küzdelemből. Álljon munkába mindenki!

Kartársaim! Vegyétek eszetekbe e lap hívó szavát; ne zárjátok el fületeket ébresztő szózata elől; találjanak visszhangra kebletekben az abban elmondottak. Egy közös oltárra hordjátok össze ügyeink diadaláért feláldozandó szellemi termékeiteket, hogy mindnyájunké legyen az érdem eszméink győzedelmének ünnepén, amelyet — ha egy lélek fog lelkesíteni, egy akarat fog vezérelni mindnyájunkat — bizonyára mielőbb megünnepelhetünk.

Ébredj hazám tanitósága s munkálkodjál, míg nappai vagyon!

Br.

~~~~~

Lakásbérünk.

E lap, illetőleg ennek a tanitóság igaz ügyeiért lelkesedni akaró s erre hivatott szerkesztősége kész szívvel felajánlotta e lap hasábjait kérelmeink, kívánalmaink, panaszaink szavának.

Toborzó.

Irta Alba Nevis.

Az „Állami Népoktatás“ eredeti tárcája.

Asszonytársaim! Imhol a kapu.
Döngessük ökleinkkel. Rajta!
Mig ki nem tárul alázatosan,
S be nem léphetünk rajta.

Asszonyvéreim! Pipogya sereg.
Mit tétováztok? Mire vágytok?
Mégse untátok meg a jármot?
Mégis csudára vártok?

Kicsi a kezük? a bőre gyöngé?
De pihent vér futkos alatta!
Évezrek letört akaratja
Bujkál kék sorokban alatta?

A hajunkat mi, — jaj, — le ne vágjuk!
Ne fonjuk hasogató kócba.

Sok anyagi és erkölcsi ügyeinket illető sürgősen megoldandó kérdésünk van, amelyekért küzdeni, a tanitóságnak minden erejét, akaratát harcba vinni kell; amelyek szolgálatára e lap hasábjait igénybe venni — a szerkesztőség szíves engedelméből — szükségünk van.

Sok méltánytalanságot kellett már elszenvetni a magyar tanitóságnak; tettekben kifejezett jóindulatról nem sokat regélhetünk; nagy és nehéz munkánk méltó, teljes elismerését még nem tapasztalhattuk.

Most végre a legutóbbi években mintha derengő hajnal fényét láttuk volna fellobbanni; mintha a politikai aéra megújulásával ránk nézve is egy új, szebb és jobb jövő vetette volna előre árnyékát; kezdtük hinni, remélni, hogy végre-valahára felvirrad a mi napunk is, hogy nem sokáig leszünk már az államnak mostoha gyermekei, rosszul fizetett s csak ígérekkel táplált munkásai. Hiitük, hogy nem leszünk már tovább legutolsónak nézett, tartott „páriái“ a társadalomnak, a hazának, amelyek szolgálatára pedig munkás igyekeztünket, egész életerőnket áldozatul hoztuk és hozzuk.

De ime bizó hitünk, éltető reményünk a lakbérrendezésből való kihagyásunk által megcsúfoltott.

Jóllehet: „minden áldozat kicsiny azokhoz képest, miket a hazának kivánni joga van.“ Épen itt áll egész teljességében, itt ragyog egész fényében, — merem mondani — itt mutatkozik teljes fenségében a magyar tanitóság igaz hazaszeretete. Mert álljon elő az, aki meri mondani, nyugodt lelkiismerettel állíthatja, hogy a tanitóság a társadalom, a haza iránti kötelességét valaha nem teljesítette. S ezért jutalmul a társadalom lenézőleg „rongyos tanító“ névvel illeti, az állam intéző körei „féktelen ambícióval“ vádolják.

— Mikor kért vagy kapott a tanitóság többet, mint a vele egyenlő képesítéssel bíró, más állami tisztviselő

Szép, fehér hátunk, kerek vállunk
Ne takargassuk nyers darócba.

A szerelemből ne üzzünk tréfát.
A férfi légyen — nem urunk — párunk.
Akivel büszkén egy sorba állunk.
Akivel mindig egy sorban járunk.

Túl a sorompón, gazzal vegyesten
Paradicsomi virágok nőnek.
Uraim! Az a föld a mienk is.
Roskadt uraim! Útat a nőnek!

Tespedünk régen. Munkára vágyunk.
Lelkeinkben az ős emberálmom;
Tudunk nevetni, tudunk szenvedni
Mért ne juthatnánk át a határon?

Asszonytársaim! Pipogya lelkek!
Ha a fogatok babérra vágyik:
Adjátok árát! És ha kidölnénk!
Egy helyett kerül tizezer másik.

kért vagy kapott. Soha. De az mégis csak bántólag hathat reánk, ha látjuk, ha tapasztaljuk, hogy amit az intéző körök egyik kezükkel nyujtanak, azt a másikkal visszaveszik. Hiszen nem alamizsnát koldul a tanitóság, hanem jogainak érvényesítését kívánja.

Az 1907. évi XXVI. t.-c. kimondja: „Az állami tanító — állami tisztviselő.” Ebből önként következik, hogy az állami tanítót minden téren ugyanazon előnyök illetik, mint a többi vele egyenlő képesítéssel bíró állami tisztviselőt. S mégis mit tapasztalunk? Azt, hogy a törvénynek ez csak betűje, mely nem elevenít. Azt, hogy ez nem egyéb „csengő érc- és pengő cimbalomnál”. Hangja van, de tartalma hiányzik, hiszen azt az intéző körök nem veszik komolyan. Törvényadta joguktól fosztották meg a tanitóságot akkor, amidőn a lakbérrendezésből a tanitóságot — s egyedül csak a tanitóságot kizárták, holott annak előnyeiben a többi állami tisztviselőket részesítették. Csak a tanitóságra vonatkoztatva áll ez: „fedezet hiányában“?!

Hát nem ostorcsapáshoz hasonlóan érinthette a magyar tanitóságot a lakbérrendezésből kihagyása?! De ha az ostorcsapás után feljajdul a tanitóság, ha e méltánytalanság feletti fájdalmát nem tudja mindvégig kebelébe zárni, ha az igazság érzetének szava önkénytelenül tolul ajakára: ne vegyék azt rossz néven az intéző körök s ne tartsák, ne mondják azt „féktelen ambiciónak“.

Mozdulj meg azért hazám tanitósága s gyáva nyúlként bokorba ne fuss, hanem állj össze, s a legújabb mellőzést, megaláztatást magadon száradni ne hagyd!

Mert gondolkozz csak! Mit jelent a lakbérrendezésből való kihagyásod? Azt ugye nem jelenti, hogy a tanitóság a társadalom „grata personája” s mint ilyen

a társadalomban rendesen szerepet vivő házigazdák által olcsóbb, de azért megfelelő lakásban részesítetik? Akkor mást nem jelenthet, minthogy a tanító olyan lakással elégedjék meg, amelyet jelenlegi lakpénze árán kaphat. Más szavakkal a tanitóság — bár nagy fontosságú, államépítő munkája szép szóval elismertetik — többre nem érdemes. Ez az, ami a tanitóságot bánthatja és méltán bántja is.

Hiszen ha tudnánk, hogy ebbeli jogos igényeink kielégítése oly terheket róna az államra s ennek adózó polgáraitra, hogy az ezáltal válságba sodortatnék, úgy szívesen hallgatnánk, túrnénk a nyomort, szenvednénk, mert akkor nem tekintenénk mellőzésnek, megaláztatásnak s a haza javáért e szenvedésben még örömet is lelnénk. De így tudva, hogy mindenkinek s mindenre jut, csak a népoktatás munkásaitól vonatik meg a tisztességes lakás élvezete, ebbe bele nyugodnunk nem lehet, nem szabad. Azzal vétkeznénk önmagunk és családunk ellen. Miért, hogy csak a tanító és rendesen nagy családja kényszerítették szűk, egészségtelen lakásban élni, helyesebben nyomorogni? Holott éppen a tanítónak van legnagyobb szüksége tiszta levegőjű s megfelelőbb lakásra, mert a tanitóság életét az iskola levegőjében éli le, amit pedig még ellenségei sem irigyelhetnek s nem is irigyelnek tőle.

A nagybecskereki kartársak felhívást intéztek az egyes tantestületekhez, adtak kezünkbe tisztességes fegyvert, méltó eszközt, amellyel a jogainkon ejtett e legújabb csorbát kiköszörültni megpróbálhatjuk. S ha ez nem járna eredménnyel, van módunk más eszközhöz nyulni.

De mindenekelőtt ezt a fegyvert ragadjuk kezünkbe s ne legyen tantestület, mely ezt a kérvényt kerületének képviselőjéhez el nem juttatja. Ezenkívül

Puhitsuk — ha kell — vérrel a földet!
Arcunk rózsáit vessük beléje.
Ne sajnáljátok!... Megéri bőven
Annak az első győzelmes napnak
Győzetlen éje.

Tanítóm jubileumán.

Ha úgy néhanapján emlékeimnek élek
S szállnak elém tarka, gyermekkori képek:
Kedves jó tanítóm, téged mindig iátlak
S gondolatom hosszan el-elidőz nálad.

Megkeres most is e szerény üzenetben.
Tudom, hogy ott talál a kis tanteremben,
Ócska asztal előtt, ahol *akkor* ültél...
S ahol munka között lassan megvénültél.

Az az mit is mondok! — dehogy is vénültél,
Legfőlebb, ha talán kissé megőszültél,

De szived, a lelked nem érte az idő,
Ahhoz ugyan kevés huszonöt esztendő!

Szived ma is meleg, szeretet él benne,
Mindenikünk mintha édes fiad lenne,
Pedig sokan voltunk, sokszor megbántottunk,
Türelmeden mégis kifogni nem tudtunk.

Szereted ma is a gyöngye apróságod,
Öröme mostan is legfőbb boldogságod;
Ha közévegylhatsz, oda gond és bánat.
Bárhogy erőlködjék, nem férköz utánad!

Nem tört meg az idő, nem kezdte ki kedved,
Szived melegétől ruganyos a lelked.
A munkának terhét ma is könnyen hordod,
Pihenésre bizony nincs még semmi gondod.

Tudom, nem is jutna az idő eszedbe,
Hogyha egyik-másik nem emlékeztetne:
Jönnek jó barátok és tisztelőik sorba —
Hogy így, úgy — talán-tán — *jubileum* volna!...

szaklapjainkban s napilapokban e kérdésnek szüntelen szőnyegen tartásával igyekezzünk annak ránk nézve kedvező megoldását elősegíteni, sürgetni.

A jövő évi költségvetés már el van fogadva, de azért nemzeti kormányunk s törvényhozásunk tehet, ha akar érdekünkben.

De ezt csak akkor érhetjük el, ha mindannyian sorompóba állunk s úgy tiltakozunk a bennünket ért sérelem ellen, úgy kívánjuk e sebünk orvoslását, jogaink megadását.

Hiszem, minden körülmények között itt marad e lap, mely jogos kívánalmaink szavának tereit átengedi. S ha itt leszünk mindnyájan: soknak látszunk; ha együtt hallatjuk szavunkat, az messze el fog hangzani.

Jogunk van. Az 1907. évi XXVI. t.-c. Ennek végrehajtását, ebbe lefektetett jogainkat kell kívánnunk s a lakbérrendezésből ki nem maradhatunk.

Az igazság győz, győznie kell, csak az érte küzdő tábor legyen egy, legyen erős munkában, küzdelemben!
„A bátrakat segíti a szerencse!”

Bv.

Az áll. tanítók szolgálati pragmatikája.

Tervezet.

Összeállította **Havas Pál**, az Állami Tanítók Országos Egyesületének elnöke, gyöngyösi állami elemi iskolai igazgató.

(Folytatás.)

Az állami iskolai gondnokságok számára kiadott utasítás hatályon kívül helyezésével, mondassék ki tehát a gondnoksági intézmény beszüntetése s az állami elemi népiskolák erkölcsi és anyagi ügyeinek vezetése bizassék — egy tanítós iskolánál az igazgató-tanító s a tanítótestületre. Hiszen a középiskoláknál nincsen iskolaszék vagy gondnokság, mégis rendben megy min-

den. Vagy talán az állam kinevezett tanítóiban nem bizik úgy, mint a gimnázium és reáliskola tanáraiban?!

Nem a felügyelet alól akarjuk magunkat kivonni, sőt annak szigorítását kívánjuk akkor, midőn a teljes és tökéletes szakfelügyelet megteremtését kérjük. Ugyanis nevezessék ki — ne csak a nemzetiségi vármegyékben, de az összes tankerületekben az állami elemi iskolák számára képest egy vagy több szakfelügyelő, segéd-tanfelügyelő. Vagy még legjobb megoldás, ha minden járásba egy szakfelügyelő nevezetük ki, aki a járás székhelyén lakik. A szakfelügyelő azután járása minden iskoláját havonként meglátogathatja s így alaposan meggyőződhetik a tanítók munkálkodásáról és az iskola belső, szellemi ügyei mellett mindannyiszor az anyagi dolgok vezetését és állapotát is tüzetes vizsgálat tárgyává teszi s ha a legkisebb mulasztást, vagy visszaélést tapasztalja, a leszigorúbb megtorló lépéseket azonnal megteszi. De viszont, hogy alaptalan vádaskodásnak és oknélküli üldözésnek eleje vétsessék, ha feljelenés esetén a tanítót, a független fegyelmi bíróság felmentti, — ez esetben a szakfelügyelő, mint rosszakaratú vádaskodó, a törvény teljes szigorával sújtassék, sőt súlyosabb esetben, vagy visszaesés alkalmával állásától is elmozdítottassék. A járási szakfelügyelet megvalósításával a népiskola ellenőrzése ideális szintjára emelkednék, ellenkezőleg a mostani állapottal, amikor az iskolaszékek (gondnokságok) ellenőrző hivatásukat egyáltalában nem töltik le, először, mert nem hivatottak rá, másodsor pedig mivel kiki saját hivatása után jár, eszébe sem jut, hogy az iskolához is lenne köze. Ezt az állítást kétségtelenül igazolja azon közismert körülmény, hogy a gondnoksági és iskolaszéki gyűlések — ha ugyan tartatnak — teljesen néptelenek s csupán az igazgató-tanítók s a tantestület képviselői jelennek meg.

Az iskolaszékek, gondnokságok szükséges volta mellett különösen két argumentumot hallunk hangoztatni, t. i. az anyagi felelősséget és az iskolának a társadalommal való összekapcsolását, kontaktusba hozását.

Ezek a fontosnak tetsző indítékok azonban csak látszólagosak, könnyen megdönthetők. Mert vajjon az iskolaszéki vagy gondnoksági tagok — tiszteletbeli és ingyenes állásokban — hajlandók-e vagyoni felelősséget vállalni? s vajjon adandó esetben kötelezhető-e anyagi kártérítésre? vagy ha ez megtörténik, bizony rögtön lemondának s többé iskolaszéki vagy gondnoksági tagságot nem vállalnának sem ők, sem mások a községben.

Míg a tanítóval, igazgató-tanítóval és tanítótestülettel az egészen másképp van; ezek — ha az iskola anyagi ügyei rábiztatnak — állásával, kenyérével, becsületével felelős ezért. Tehát az iskola anyagi ügyeiben a tanító felelőssége sokkalta nagyobb garanciát nyújt, mint az iskolától egészen idegen iskolaszéki vagy gondnoksági tagé!

Hogy az iskolaszék, gondnokság az iskola és a társadalom között kapcsolatot képez, ez is téves felfogás, mert már a tanító csak olyan társadalmi ember, mint bárki más s a gyámkodás úgy a tanító, mint az iskola tekintélyének ártalmára van, mivel csupán a hivatalában független tisztviselőnek lehet társadalmi tekintélye, nem pedig olyannak, aki vele hasonrangú társadalmi tényezőkből összeállított gondnokság nyomása alatt áll és annak alárendelve van még hivatalos ügyködésében is, ahol a tanító az egyedüli szakember, a felettesei pedig teljesen laikusok.

„— Lehetetlen! mondd, csak tréfálnak kendtek,
Hogy megtehessenek már is vén embernek.”
De ime, — jönnek a régi tanítványok:
Mind, meglett férfiak, férjes asszonyságok.

Nekik már elhiszed, ezek nem tréfálnak,
És amint előtéd hosszú sorban állnak . . .
Némán, eltűnődve nézegeted őket.
Visszaidézvén a letűnt esztendőket . . .

Eszedbe jut minden, még a rossz is pedig . . .
S szíved édességgel mégis csak megtelik;
És e nagy boldogság nem is fér el benne:
Forró könnyecseppekben föltolul szemedbe.

Nagy munkát végeztél, — kicsiny volt a bére,
— Eh, de kinek jutna ez most az eszébe! —
Édes a jutalmad s van-e nagyobb nála:
Jóleső öntudat, szeretet és hála!

Im az én adóm is: szeretet és hála
S őszinte lelkemnek legfőbb óhajtása:
Jó kedvvel és minden jóval a világon,
Kedves jó tanítóm az Isten megáldjon!

Nagy Sándor.

A tanítónak, tanítótestületnek sokkalta több és hathatósabb eszközei vannak arra, hogy az iskolát kedvelté, népszerűvé tegye s annak tekintélyét emelje. Pl. ott vannak az ifjúsági egyesületek, a szegény iskolás gyermekek segélyezését célzó gyermekbarát egyesületek, az iskolai ünnepélyek stb., melyek kitűnően alkalmasak arra, hogy az iskola iránt a közönség érdeklődését s a nevelésben a szülők együttműködését biztosítsák és pedig a tisztelet és jótékonyág, nem pedig a hatalmaskodás jegyében. Csak hogy természetesen szükséges, hogy a tanító függetlenítessék minden lenyűgöző befolyástól és beavatkozástól.

A főfelügyelet a vármegyei kir. tanfelügyelők kezében marad, akiknek a szakfelügyelők időről-időre eljárásokról beszámolnak. A kir. tanfelügyelő iskolalátogatásai a felülvizsgálat karakterével birjanak s szintén kiterjedjenek az iskola szellemi és anyagi ügyeire. Ez lesz a második szigorú ellenőrzés.

A tanítóképzők és polgári iskolák arra törekednek, hogy a kir. tanfelügyelők hatásköréből kivétesse. Ez egészen helyes, mert a magyar népoktatás már annyira fejlett s oly rohamosan fejlődik tovább és tovább, hogy a kir. tanfelügyelők összes idejét és erejét igénybe veszik. Hadd szabaduljanak meg tehát a tanfelügyelők minden időrabló mellékes munkától, hogy a népiskolák felügyeletét annál intenzívebben gyakorolhassák. Legyenek a tanfelügyelők egyedül a népiskolái s legyen hivatalos címük: „népoktatási kir. tanfelügyelő.“

f) Az állami iskolai tanítói pálya rangfokozatai.

Minden hivatalnoki pályán megvan a fokozatos előhaladás; csak a tanító van a röghöz kötve s bármilyen kiváló is, nem emelkedhetik, mert az előhaladás el van zárva előle. A legérdemesebb tanító sem lehet pl. tanfelügyelő; de fiatal félbenmaradt jogászok és tanárok könnyű szerrel elérik azt és lesznek szigorú ítélőbírái és irányítói a hosszú, eredményes munkálkodásban kiforrott igazi szakembereknek. Ez bizony nem egészséges állapot, mert mit mondana pl. a középiskolai tanári kar, ha főigazgatóvá ügyvédet, vagy orvost neveznének ki? A tanfelügyelői állások betöltésénél — sajnos — még ma is érvényesül az a balvélemény, hogy ha a tanfelügyelő bármily irányú magasabb képesítést tud felmutatni, nem lényeges, hogy vajjon van-e elméleti és gyakorlati képzettsége a népiskola munkálkodásának megítélésére és irányítására?! Legyen a tanfelügyelő egészen a népiskoláé, de a néptanítók sorából kerüljenek ki.

Az állami elemi iskolai tanítói állás rangfokozatai következőkben állapíttassanak meg: 1. állami elemi iskolai tanító; 2. igazgató-tanító; 3. járási szakfelügyelő segédtanfelügyelői ranggal; 4. népoktatási kir. tanfelügyelő. Az egyes rangfokozatok betöltésénél mindenkor és kizárólag az igazi érdem, a kitűnő és hosszú szolgálati idő vétsék figyelembe és sohase állíttassanak protekciós fiatal emberek az érdemesek fölé, mert ebből keletkeznek azok az áldatlan viszálykodások, melyek a testületi jó egyetértést megmetélyezik s ennek deprimáló hatását az iskola is erősen megérzi.

Az állami népiskolai igazgató-tanítói állásokra az állami iskolai tanítói kar legkiválóbbjai neveztesse ki, kikötve azt, hogy legalább 10 évi tanítói szolgálatnak kell lennie. A járási szakfelügyelői állásokra az áll. isk. igazgató-tanítók jelesei alkalmaztassanak. Végül a népoktatási kir. tanfelügyelőségek kizárólag a járási

szakfelügyelők sorából töltesse be. Ezen rangfokozat törvényes megállapítása hatalmasan ambicionálná az állami tanítókat arra, hogy önművelődés és szorgalmas munkálkodás által az előhaladásra érdemeket szerezzenek.

g) A heti tanítási idő méltányos megállapítása és a helyettesítés szabályozása.

A 32.055. szám alatt kiadott „Utasítás“ 78. §. d) pont 3. bekezdése szerint: „Az állami elemi tanító köteles heti 34 óráig terjedő tanítást végezni“. A 103. §. i) pont 19. bekezdése pedig azt mondja, hogy: „Több tanítós állami elemi iskolánál a szabadságon levő tanító vagy tanítónő helyettesítését egy hónapon át“, sőt egy későbbi miniszteri rendelet szerint, „6 hétig a tanítótestület osztályösszevonás vagy más módon, de minden díjazás nélkül tartozik ellátni“. Az elemi népiskolai tanító köteles továbbá ifjúsági egyesületet, gazdakört, dalárdát stb. stb. szervezni, azokat vezetni, ott előadásokat tartani, a felnőtteket oktatni szintén minden díjazás nélkül! Csak a rabszolgát és a tanítót lehet ennyi ingyenes munkára kényszeríteni. De hogy ez az eljárás nem humánus, nem méltányos, nem igazságos és nem szociális — az bizonyos. Különösen mikor köztudomású, hogy a középiskolai tanárok, akik sokkal kényelmesebb és kevesebb heti munkát végeznek, minden helyettesített óráért külön óradíjat kapnak. Tudvalevő továbbá, hogy a tanárok az ugynevezett szabad lyceumban minden előadásért 20 koronát kapnak az államtól. Az állami tanító pedig lélekölő erős munkája mellett helyettesítsen ingyen és az ifjúsági egyesületekben tartson előadásokat ingyen. Hol van itt a reciprocitás? a becsületes munka egyenlő elismerése és méltánylása? Ez így nem maradhat! A jog, törvény és igazság nevében kérjük a munkaidőt törvényesen megállapítani következő elvek figyelembe vételével:

1. Az állami elemi tanító a mindennapi iskolában hetenkint annyi órát tartozik tanítani, amennyit a vezetése alatt álló osztály vagy — osztatlan iskolánál — osztályok számára a miniszteri tanterv előir. Ezen túl minden helyettesített óráért, valamint az ismétlőiskola tanításáért az állami elemi tanító megfelelő, tisztességes óradíjban részesíttessék.

2. Az ifjúsági egyesületben tartott minden egyes előadásért az állami tanító legalább 10 korona tiszteltdíjat kapjon. Az erre szolgáló államsegély minden év szeptember hónapjában az egyesület elnöke kezeihez — számadás kötelezettsége mellett — előre utaltassék ki.

3. Az állami tanítók és tanítónők szabadságolását illetőleg magunk kérjük a legnagyobb szigorú. Feltétlenül adassék meg azoknak, akiknek komolyan szükségük van a szabadságra; de a protekciós szabadságolás gyökerestől irtassék ki. Aki beteg, pihenjen s keressen gyógyulást, de aki egészséges, dolgozzék vagy hagyja el helyét. Ez az igazság!

4. Szabadságolás esetén a helyettesítést akár aktív tanító, akár megbízott helyettes végzi, a szabályszerű helyettesítési díj akadálytalanul kiutaltassék.

h) Az állami igazgató-tanító működési köre.

Az állami elemi iskolai igazgató-tanító, osztálytanító és tanítótestület hatáskörét a 32.055. számú „Utasítás“ II. fejezet 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105. §§-ai eléggé helyesen és

részletesen kidomborítják. És ha az iskolaszéki, gondnoksági intézmény megszűnik, — hivatkozott szabályzat szerint — az állami iskolák egész szellemi és anyagi vezetése az egyedül illetékes tényezők: a tanító, igazgató-tanító és tanítótestület hatáskörébe kerülnek. A rendtartási szabályokból tehát kihagyandó minden, a gondnokságot érintő intézkedés, mert hiszen ott van az igazgató s a tanítótestület; elvégzik ezek hivatásszerűen és lelkiismeretesen az iskola ügyeit. Az egytanítós állami iskolák ellenőrzését a járási szakfelügyelők teljesítik. Különösen az igazgató-tanító hatásköre van igen sok esetben összeütközésben a gondnokság jogkörével. Pl. az osztálytanítók a mulasztásokat az igazgatónak adják át; az igazgató pedig kézbesítő könyv mellett átküldi a gondnokságnak (38. §., 103. §. b) pontja). Miért? Talán nem volna egyszerűbb, ha az igazgató a mulasztási kimutatásokat egyenesen az előjáróságnak küldené? Ami tulajdonképpen így is van, mert a tanító vagy igazgató-tanító egyúttal gondnoksági jegyző, tehát ő küldi el direkt a mulasztásokat az előjáróságnak, mert azt a tréfát nem teszi meg, hogy mint igazgató kézbesítse önmagának, mint gondnoksági jegyzőnek.

A beiratásokat a tanító, illetve az igazgató-tanító a tanítótestülettel együtt végzi (20. §.), tehát a gondnokság ebben közre nem működik semmiképpen; mégis a beiratások befejezése után a gondnokság tart ülést és számonkéri a beiratások eredményét, tárgyalja a bármely okból felmentett gyermekek ügyeit és a felmentésekről értesíti az előjáróságot, a tanítót, illetve az igazgató-tanítót, ellenőrzi a beiratások pontosságát; és ezek és egyéb határozatairól is szintén értesíti — többek között az igazgatót is (30. §.). Hát ez teljesen kivihetetlen képtelenség, mert a beiratásokat az igazgató és tanítótestület vezetvén, annak minden mozzanatát ők tudják; ők ismerik és tartják nyilván azokat a gyermekeket, akik bármely okból felmentettek, ők tudják a beiratások pontosságának mérvét, ők mutatják ki a be nem iratkozottakat stb. Mindezt a gondnokság nem tárgyalhatja, mert a dolgot nem ismeri. De az igazgató-tanítóval nem is közölhető a gondnoksági határozat, mert a 2. §. szerint az igazgató-tanító a gondnokság jegyzője, tehát ő írja a jegyzőkönyvet, önmagának pedig nem fog értesítő-kivonatot írni.

37. §. „Felügyel a gondnokság, hogy az elemi iskolai tanítók és az igazgató-tanítók a szorgalom-időt pontosan megtartsák, a tanítási napon a tanítást tényleg végezzék, hogy az órarend szerinti órákat megtartották-e? Mire való tehát az igazgató? Hogy lépten-nyomon megáláztassék? Lehet-e az igazgató sárba tiport tekintéllyel és bilincsbe vert önérzettel az iskola lelke? Vezetheti-e eredményesen az iskola beléletét és összes szellemi ügyeit? Bizonyára nem!

Midőn az igazgatói állás az állami tanítói haladásnak első fokát képezi, ennek az állásnak függetlenséget és tekintélyt kell adni. E végből:

1. Az állami elemi iskolai igazgató-tanítói állás ne meghívás, de kérvényezés útján töltendő be és pedig egy próbaév után, mert kinevezés előtt kell győződni arról, hogy az illető minden tekintetben rátermett-e a fontos állás betöltésére.

2. A tanítótestület az igazgató-tanítóval élén vezesse, irányítsa az iskola összes szellemi és anyagi ügyeit.

3. Az igazgató-tanító működési köre; az „első az egyenlők között” elvén alapuljon, s a tanítók benne ne ellenséget, de jó kollegát, tanácsadót, védelmezőt és jogos érdekeik méltó képviselőjét találják. Viszont azon-

ban a tanítótestület is becsülje meg az igazgatót s igaz kötelességérzettel, kartársi szeretettel és ragaszkodással támogassa minden ténykedésben, akkor lesz a község társadalmában a tanítótestület komoly és számottevő tényező.

4. Az igazgató-tanító és tanítótestület között esetleg előforduló komolyabb ügyeket első fokon a járási szakfelügyelő és a népoktatási kir. tanfelügyelő együttesen, másodfokon pedig a független fegyelmi bíróság intézi el. Szóval mód adassék a tanítónak, hogy az ok nélküli zaklatásnak elejét vegye, de az igazgató-tanító is megtorolhassa az irigységből vagy személyes ellenszenvből származó alaptalan támadásokat.

Remélhető azonban, hogy ha az igazgatói állásokra az állami tanítósnak csupán érdemes és kiváló tagjai alkalmaztatnak, ha ez az állás minden protekció kizárásával, a tanítói pálya első lépcsője lesz, melyre csak hosszas, komoly és eredményes munkálkodás után lehet rálépni; akkor a most sok helyen tapasztalható áldatlan állapotok megszűnnek s helyre áll a nyugalom, a béke!

i) Az állami iskola s az állami tanító védelme.

Egyes törvényhatóságok már hoztak határozatot arra nézve, hogy ha az iskolában a szülő, vagy bárki más a tanítást megzavarja; ott lármát csap, illetlenségeket beszél, a tanítót megsérti, hivatalos feljelentés esetén szigorú pénzbírsággal, sőt súlyosabb esetben elzárással büntetik.

Ezt a fontos kérdést azonban nem elégséges parciálisan elintézni, hanem országos törvényben — a szolgálati pragmatika keretében — kell gondoskodni arról, hogy az iskola és a tanító hivatalos ügyködés közben, minden rosszakaratu, gonosz szándéku inzultustól megmentessék.

j) Az állami tanítók fegyelmi ügye.

Az 1907. évi XXVI. t.-c. 14. §-a foglalkozik legujabban az állami tanítók fegyelmi ügyével. Haladás e téren annak kimondása, hogy: „Az állami tanító az ellene indított fegyelmi eljárás alatt védőt is nevezhet meg, s annak segítségét igénybe veheti. Védő lehet nem ügyvéd is!”

Ellenben ez a törvény is tág teret nyit a tanítóüldözésnek, anélkül, hogy a tanító vádlóival szemben is gondoskodnék megtorló intézkedésekről. Mert azt kimondja, hogy a tanító fegyelmi vétséget követ el:

„A felettes hatósággal szemben tanúsított engedetlenség, vagy durva tiszteletlenség által”, de arról nem intézkedik, hogy mi történjék akkor, ha a pébános, jegyző, bíró, esküdt, az iskolaszéki vagy gondnoksági tag, vagy éppen a tanfelügyelő, (mert ezek mind feljebbvalók) tiszteletlenül és durván viselkedik a tanítóval szemben, ami sokkal gyakoribb eset, mint megfordítva. A tanító hallgasson és tűrjön?! Hiszen csak olyan iskolázott okleveles ember, mint a púp, jegyző, stb.

A 14. §. 2-ik pontja a tanítóra rázúdítja az egész községet, s ha abban a tanítóban egy parányi önérzet van, s nem hunyázkodik meg mindenki előtt, vagy ha kötelességét komolyan veszi, s az igazolatlanul mulasztó gyermekek szüleit megbüntetteti, minden oldalról, még az előjárók is, durván megtámadják, üldözik. Így keletkezik — egyenesen személyes bosszúból — a fegyelmi feljelentés, melyet könnyű szívvel és könnyű lelkiismerettel megtehet bárki is, mivel tudja, hogy feljelentésének alaptalansága esetén nem éri semmiféle megtorlás. Pedig az igazság úgy hozza magával, hogy az ok és

alap nélkül vádaskodó vegye el méltó büntetését, még ha a tanfelügyelő is az.

Nem fogadhatjuk el a szolgabíró, polgármester s a közigazgatási bizottság fegyelmi bíraskodását, mert ezek közül egyik-másik érdekelt, vagy elfogult lehet a tanítóval szemben, másodsor, mert a közigazgatási bizottság magában nem hivatásos bírói testület.

Fegyelmi ügyeinkben hivatásos független bíróság eljárását és ítéletét kérjük. Végül a fegyelmi vétségek precízebben állapíttassanak meg, hogy elmagyarázásnak helye ne legyen s a tanító magánélete lehetőleg érintetlenül hagyassék.

Az állami tanítók fegyelmi szabályzata az állami tisztviselőkével teljesen azonosan állapíttassék meg:

1. „Fegyelmi büntetést maga után vonó fegyelmi ügyben minden fokon a függetlenség minden kellékével felruházott bíróság a modern jogszolgáltatás elvei és formái szerint ítéljen, illetőleg a fegyelmi büntetéseket csak ily bíróság szabhassa ki.

2. Elsőfokú ilyen fegyelmi bíróság legyen a fegyelmi kamara, mely minden megyében egy bíró elnöklése alatt, egyenlő számú bíróból és közigazgatási tisztviselőből alakíttassék. Másod- és végső fokon a közigazgatási bíróság.

3. Az első ítélet ellen felebbezésnek van helye; új bizonyítékok esetén perujításnak is.

4. A személyes és ügyvédi védelem joga úgy az első, mint a másodfokon biztosítandó.

Végül törvényileg biztosíttassék az állami tanítóknak az a kívánsága, hogy országgyűlési képviselővé választás esetén a választás idejére szabadságoltassék s megválasztás esetén nyugdíjaztassék.

k) Az állami tanítók politikai függetlenségének biztosítása.

Sajnos, de meg kell állapítanunk, hogy a mai viszonyok szerint a tanítók politikai jogaiknak meggyőződésük szerinti követése miatt számtalan esetben lelketlen üldözésnek vannak kitéve, sőt nem ritkán — emiatt kenyerüket veszítik.

Ez egy jogállamban nem maradhat így. Ezt az állapotot legradikálisabban a titkos szavazás szüntetné meg, de ha a titkos szavazás behozatalának nemzeti akadályai vannak, gondoskodni kell e szolgálati szabályzat keretében, olyan intézkedésekről, melyek az állami tanítóknak a többi állami tisztviselővel együtt politikai jogaik szabad gyakorlását biztosítják.

Biztosítani kell az állami tanítót arról, hogy — ha a befolyásolásnak nem engedve s politikai jogait meggyőződése szerint szabadon gyakorolja, baja nem történik s a „szolgálati érdek“ hamis leple alatt valamely nyomorúságos helyre való sürgős áthelyezéssel, egész életét tönkre nem teszik. És gondoskodni kell arról is, hogy a befolyásoló hivatalfőnök méltó büntetését elvegye.

Mondassék ki, hogy a választások kiírásától számított egy éven belül állami tanító csak jogerős fegyelmi ítélettel, vagy „vis major“ fenforgása esetén helyezhető át, úgy azonban, hogy a „vis major“ fenforgása felett birtokon kívül benyújtható felebbezés alapján független fegyelmi bíróság ítéljen s annak kedvező ítélete alapján a tanító előbbi állomáshelyére — összes költségei megtérítésével — visszahelyeztessék; az őt befolyásoló főnök pedig az illetékes fegyelmi bíróság által megfelelő büntetéssel sújtassék és az átköltözködési költségekben elmarasztaltassék.

Csak így érezhetik magukat az állami tanítók, a választások ideje alatt is, szabad magyar állampolgároknak.

Tisztelettel kérem a kartársakat, sziveskedjenek ezt a tervezetet áttanulmányozni s megjegyzéseiket írásba foglalva *hozzám (Gyöngyösre)* mielőbb eljuttatni, hogy a megjegyzések és javaslatok szerint átdolgozva a végleges szöveg összeállítható s tárgyalás végett a közgyűlés elé terjeszhető legyen.

~~~~~

Kísérleti vezérkönyv a természettan elemi tanításához. Elemi-, kézimunka- (slöjd), ismétlő- és iparostanonciskolai szaktanítók és tanítójelöltek használatára. Technikai utasításokkal, a tananyag vázlatos felbontásával, táblázatokkal, műszótárral és 447 képpel. Irta St. Tóth Kálmán. Az Athenaeum r.-t. kiadása. 332 oldal. Ára 8 korona. A természettan eredményes tanítása nem könnyű dolog, egyik legfontosabb alapföltétele, hogy a tanító jól tudjon kísérletezni. Ebbeli ügyességre csak a gyakorlat közben tehetünk szert, mert a legtöbb képzőintézetből csak igen gyenge kísérletező készséggel kerül ki a tanító ember, s a gyakorlatban használatos taneszközöknek csak csekély részét ismerik. Ez az oka, hogy iskoláink fizikai felszerelése rendkívüli hiányos és nagyon különböző tanító, pedig sok esetben a meglevő kísérleti eszközöket sem tudja kellőképpen kihasználni, az eszközök más része pedig gyakran igen csekély hiba miatt csak a leltárt szaporítja. Ma már a művelt külföld is hasonló vezérkönyvekkel látja el a tanítóságot. A vaskos könyv első részében a természettani szertár felszerelését a fizikai és vegyészeti eszközök és szerek kezelését tárgyalja. A tanítás röviden, szabatosan kezelt módszerén kívül bőségesen foglalkozik a tanszerek készítési módjával is, közli a papír, fém, fa és üvegtechnikának egyszerű eszközökkel véggezhető fogásait. Ugy, hogy a hiányosan felszerelt iskola tanítója gyakran néhány fillér árán, csekély fáradsággal a legeredményesebben segíthet magán. E helyen annyira kimerítően foglalkozott a szerző tárgyával, hogy a könyv pusztán slöjd tanító kezében is hasznos lehet. Egyébként az egész műre elmondhatjuk, hogy rendkívüli gyakorlati és nincs a fizika elemi tanításának oly része, melyre ki ne terjeszkednék. A könyv középső részében a tananyagot óránkénti leckékre osztja s azok tanítási menetét vázlatosan dolgozza ki. Ezt is dicsérnünk kell, mert ezáltal a tanító egyéniségét nem nyitgözi le, mi a tanítást nehézkessé tehetné és közvellenességétől fosztaná meg; egy-egy vázlat könnyen áttekinthető s minden egyes órára szükséges kísérleti eszköz, az anyag feltűnően vastagabb betűkkel van felsorolva, hogy azok előkészítése annál könnyebben történhessék. A könyv e részét még a gyakorlott kísérletező is használni fogja, mert munkáját rendkívül megkönnyíti. A könyv harmadik részében a legmodernebb kísérleteket találjuk. Egy-egy kísérlet gyakran két-háromféle eszközzel van végrehajtva, hogy így a tanító a különböző eszközöket és azok használati módját megismerje. A mű európai színvonalon áll, írója lelkesen és ügyszere-ttel oldotta meg feladatát, méltó arra, hogy minden iskola könyvtárában helyet foglaljon. Egyébként részletes ismertetésére jövő számunkban visszatérünk.

~~~~~

Az áll. tanítók szolgálati pragmatikája.

(Hozzászólás.)

Havas Pál országos egyesületünk elnöke által készített tervezet e lap hasábjain — nagyon helyesen — egész terjedelmében közöltetett. Azért mondom: nagyon helyesen, mert szükséges, hogy az ilyen tervezet valamelyik tanügyi lapban nyilvánosságra hozassék s esetleg vita tárgyává tétessék, mint olyan dolog, amely mindnyájunkat a legközelebről érdekel. Mint az arany a tűzben, — úgy valamely nemes eszme a vita hevületében — megtisztul s egyszersmind fényt, erőt s állandósodást nyer.

Mindenekelőtt kijelentem, hogy Havas Pál e munkájával jó dolgot végzett s nemes, lelkes szeretettel tárgyalja a tanítóság ügyeit; én e tervezetet elfogadhatónak tartom s azt mondom, hogy ezzel Havas Pál mindnyájunk elismerését kivívta s hálánkat kiérdemelte még akkor is, ha e tervezetből nem lenne törvény, hogy a tanítóság anyagi, erkölcsi függetlenségét biztosítsa, mert hiszen ez nem ő rajta fog mulni s bizonyára az ő lelkét fogná el akkor a legmélyebb fájdalom s elkeseredés.

A „Szatmárvármegyei Általános Tanítóegyesület“ „Szinérváraljai köre“ őszi közgyűlésén foglalkozott e kérdéssel. Előzőleg a szinérváraljai tantestület férfitagjait, mint bizottságot küldte ki a tervezet elkészítésére. Nevezett bizottság, melyben csekélységem mint előadó szerepelt, indítványomra a Havas Pál-féle tervezetet fogadta el tárgyalás alapjául, mint amely tervezet a legszébben, a legméltányosabban foglalkozik a tanítóság anyagi, erkölcsi ügyeivel. Alapjában, egészében el is fogadta a bizottság a Havas Pál-féle tervezetet. Nem zárkozhatott el azonban a bizottság egyes csekélyebb módosításoktól, melyeket meggyőződése szerint az igazság kedvéért eszközölt. Ilyen módosítások ezek: a „Fizetésrendezés“ c. tételnél az 5. pontnál bizottságunk csak az esetben kívánja, hogy az átköltözködési költségeket az államkincstár viselje, ha az áthelyezést a tanító nem kéri. Továbbá a 6. pontot, mint amelyik az 1. pontból következőleg magától esik, törölte a tervezetből, mert hiszen, ha a fizetési kategória beszüntetik, nem lesz kisebb fizetési csoportba tartozó község. Az igazgatói illetményeket pedig úgy kívántuk megállapítani, hogy 1—2 tanerős iskola igazgatója 400 és a 7-nél több tanerővel bíró állami iskola igazgatója 600 korona fizetés természetével bíró, tehát nyugdíjba számítható pótlékban részesüljön. Természetben lakásoknál kertnek nem léte esetében ennek ellenértéke gyanánt nem 20, de 50 korona készpénz illetményt kívánt megállapítani nevezett bizottság.

Még egy pár nem lényeges változtatást tevén a bizottság a Havas Pál-féle tervezeten, azt elfogadásra ajánlotta a köri gyűlésnek, amit is az egyhangúlag elfogadott s úgy Havas Pálnak, mint nevezett bizottságnak jkőnyvi köszönetet mondott.

De — megvallom — nem a fentiek elmondása késztetett hozzászólásom megírására, hanem sokkal inkább az egyes tanítóegyesületeknek a nyugdíjtörvény revíziója tárgyában — a Havas Pál-féle tervezet ismerete után — hozott határozatai. Nézzük meg csak a Havas-féle szolgálati pragmatika tervezet „A nyugdíjtörvény revíziója“ c. szakaszát! Lehet-e, kell-e ennél szébben, méltányosabban foglalkozni nyugdíjtörvényünk revíziójával?! Mégis mit látunk, mit tapasztalunk? Az

egész ország tanítósága foglalkozik a nyugdíjtörvény revíziójával. Járaskörök, vármegyei egyesületek gyűléseinek tárgysorozatában mindenütt ott van és tárgyalatik is a nyugdíjtörvény revíziója. És ahány gyűlés, annyiféle határozatot hoz. Csak a szolgálati időnek megállapításánál is sokféle határozatot olvashatunk. Egyik egyesület 35, másik több vagy kevesebb évben kívánja azt megállapíttatni.

Nem mondom azt, hogy egy embernek a munkáját minden alaposabb tanulmányozás, esetleg hozzászólás, bírálat nélkül — csak azért, hogy együttes akaratumnak adjunk kifejezést — elfogadjuk s kívánalmaink tárgyává tegyük. Ezzel nem sokat használnánk ügyünknek.

De viszont, ha egy munkát megismerünk, melyről láthatjuk s látnunk is kell, hogy szeretettel, méltányosan foglalkozik ügyeinkkel, akkor nem látom be, miért kell nekünk újabb és újabb változatú munkákkal, határozatokkal előállani. Hacsak nem azért, hogy kimutassuk, mennyire tudunk egyesülni mindig, mikor arra szükségünk van.

Havas Pál a szolgálati időt 30 évben kontemplálja s ezt kétségbevonhatlanul megokolja. Most kérdem: azok, akik ettől előzőleg kívánják a szolgálati idő megállapítását, a Havas Pál által felhozott érveket képesek megdönteni? Ezt szeretném tudni. Épen ezért is kívántam a fentiek elmondani; ezért jeleztem már hozzászólásom elején, hogy a szolgálati pragmatika-tervezet közzétételét szerencsés gondolatnak tartom. Mert így — hiszem — a figyelem jobban ráterelődik s az ellenkező véleményűeket megszólalásra készíti, ami által egyesületünk elnöksége tiszta képet nyerhet a tanítóság véleményéről s ehhez képest fejtheti ki tevékenységét.

Én kívánatosnak tartanám, hogy az egyes egyesületek alapjában és egészében elfogadják a Havas-féle tervezetet: azért, mert ez helyesen, méltányosan foglalkozik a tanítóság anyagi, erkölcsi ügyeivel; azért, mert így dokumentálnók együttes kívánalmainkat, akaratumkat; azért, mert ezáltal erőt adnánk az elnökségnek a megvalósítás munkájához.

Természetesen: a mondottak egyéni véleményem, amely lehet helyes vagy helytelen. Céлом volt, hogy fokozottabb figyelmet ébresszek fel a szóban levő tervezet iránt, hogy így egy esetleges országos nagy gyűlés ne legyen kénytelen a napirendről levenni e fontos tárgyat amiatt, hogy a tanítóság véleményét e dologban nem ismeri. Akinek van különvéleménye, mondja el a nyilvánosság előtt.

De mindnyájan tartsuk szemelőtt, hogy célunk egy: a tanítóság anyagi, erkölcsi függetlenségének kivívása, biztosítása. Ezt a célt elérni legfőbb feladata az elnökségnek; ezt a célt szolgálni kötelessége mindnyájunknak.

A vezérek buzgó igyekezete lelkesedést önt a se-regbe s a mi hűséges támogatásunk erőt ad a vezéreknek.

Nem lehet vezér mindenki, közkatonára éppen olyan szükség van. Sem a vezérek magukra hagyatva, sem a közkatonák vezérek nélkül győzelmes harcot nem vívhatnak.

Szeretetteljes, lelkes, önzetlen, egyöntetű közös munka legyen jelszavunk, ha áldásos munkát akarunk végezni!

ezza

Bv.

IPAROKTATÁS.

Az iparoktatás fejlődésének néhány feltétele.

Az iskola olyan, mint a tanítója. Az iskola lelke, szelleme a tanító. Ha hozzáértő, lelkiismeretesen munkálkodó kezekbe tettük le az iskola szellemi vezetését: úgy az eredményt, a sikert biztosítottak láthatjuk, kétségek nem nyugtalaníthatják lelkünket.

E sarkaiból soha ki nem forgatható vasigazság áll az iparostanulóiskolák taneredményére is.

Hivatottnál hivatottabbak, tudósnál tudósabbak foglalkoztak, foglalkoznak és bizonyára a jövőben is foglalkoznak e kérdéssel. De — úgy vélem — még sem lesz érdemtelen, ha minél többen szólván e kérdésről, a több irányú hozzászólásokból a legjobbak kiválasztatnak a cél minél előbb és minél biztosabb elérhetése érdekében.

Az „Iparostanonciskolai Tanítók Országos Egyesületének“ memoranduma a tanítók képesítését akként kívánja megvalósítani, hogy a leendő tanítók két éves tanfolyamon sajátítsák el a szükséges ismereteket s a jövőben csak az lehessen iparostanulóiskolai tanító, aki e tanfolyamokat elvégezte. Helyes. E kívánságnak a törvénytervezetnél való figyelembevétele kétségkívül az iparoktatás gyorsabb fejlődését és eredményesebb munkáját jelentené. E kétéves tanfolyamot végzett tanítók azután — úgy értem — csak kizárólag iparoktatással foglalkoznának, csak tisztán ipariskolai tanítók lennének állandó alkalmaztatással s megfelelő — polg. isk. tan. — fizetést kívánnak.

De hát az óraadók? Akiknek az iparoktatás csak mellékfoglalkozásuk? Akik olyan helyen működnek, ahol az iskola mérete nem engedi meg, hogy polg. iskolai tan. fizetéssel alkalmazott ipariskolai tanítók vigyék előre az iparoktatás ügyét. De akiknek a kisebb helyeken e téren szintén oly fontos működési körük van és épen olyan szakismerettel, lelkiismeretes buzgósággal kell feladatukat megoldani, mint a nagyobb iskoláknál működő tanítóknak. Ezeknek is szükségük van szakismereteik gyarapítására, de — mert olyan fizetést, mint a tisztán iparoktatással foglalkozó tanítók nem igényelhetnek — a kétéves tanfolyam elvégzésére sem lennének kötelezhetőek, illetőleg a kétéves

tanfolyamot végzettek nem szívesen vállalkoznának óraadókul. Azért én az óraadókra vonatkozóan a következőket szeretném az iparoktatás minél gyorsabb emelkedése végett mielőbb megvalósítva látni:

Mint jelenben is van: a szükséges szakismeretek megszerzése vagy ismereteik bővítése céljából az óraadók számára szünidei tanfolyamok létesítenek, de a jelenleginél jóval nagyobb számban, hogy minden jelentkező jelentkezése idejében felvétessék e tanfolyamra. Mondassék ki, hogy mindenik jelenleg alkalmazásban levő ipariskolai óraadó jelen törvényjavaslat törvényerőre emelkedése előtt, de legkésőbb az utána következő két év alatt, — ha állandó alkalmaztatásra számot tart, — e tanfolyamot elvégezni köteles.

A szünidei tanfolyamokra az iparoktatási főigazgató a szakfelügyelők véleménye alapján az iparostanulóiskolákban egy évi eredménnyel működő óraadókat vegye fel s a tanfolyam sikeres elvégzése után az óraadók véglegesítenek s megfelelő nyugdíjba számítandó fizetést nyerjenek, olyat, mint az országos egyesület memoranduma kíván.

Eképen tanítók és óraadók kellő szakismerettel felkészülve, megfelelő fizetéssel ellátva, az esetleges „meg nem választás“ Damokles kardjától megszabadulva, bizonyára oly hatalmas tényezői lesznek az iparoktatás gyorsabb fejlődésének, hogy az eredmény nem soká vár magára, ha a többi feltételek is ugyanakkor megvalósítást nyernek.

Ilyen feltételekkel tekintem, hogy az iparostanulóiskolának legalább kielégítő eredménnyel való elvégzése minden tanulóra nézve olyan kötelelességnek mondassék ki, mely alól kivételnek helye nincs. Hiszen azt minden szorgalmas tanuló elvégezheti még akkor is, ha csak az vitetik szigorúan keresztül, hogy az ipariskolába az elemi iskola legalább négy osztályát elvégzett tanulók vehetők fel. Mindenesetre még könnyebben elvégezhetné ezt a tanuló, ha az elemi iskola VI. osztályának elvégzése szolgálna alapul az ipariskolába való felvételre. Ez kívánatos volna s hiszem is, hogy a fejlődő népoktatás jönnéként folyó következménye lesz ennek kimondása.

E fenti feltételnek megvalósíthatása maga után vonja a tanulók rendes iskolátogatását,

azt t. i., hogy a mester vagy munkaadó személye vagy kényelme minden kicsinyes okokért ne vonhassa el tanulóját az iskolába menéstől. Ily esetben a mulasztókkal szemben a törvény teljes szigorát kell alkalmazni kivétel nélkül. Ezekből következőleg az iskolalátogatási időnek a 16 életévig való megállapítása is eselenék, mert hiszen minden tanulónak addig kellene ipariskolába járni, míg annak mind a három osztályát legalább kielégítő eredménnyel el nem végezte. Ha pedig egyáltalában képtelennek bizonyulna erre, úgy felmenthető, az iskola kötelékéből elbocsátható lenne 19—20 életéve betöltése után azzal, hogy önálló iparos nem, csak segéd lehet, ha egyébként műhelybeli készségével ennek megfelel.

Ilyen követelmények után bizonyára nem lenne rossz magaviseletű és hanyag tanuló az ipariskolában; nem lenne, aki folytonos bosszantásaival elkedvetlenítse a tanítót munkálkodása közben. Nem lenne, mert tudva, hogy előbbhaladása, boldogulása függ a jómagaviselettől és szorgalomtól.

Ekkor aztán beszélhetnénk iparoktatásunk gyors fejlődéséről, iparosaink elméleti és gyakorlati készütségéről s majdan az ennek nyomán bizton elkövetkezendő magyar ipar fejlett voltáról.

A heti tanórák számát nem 7, hanem 8 órában kívánám megállapítani s e 8-ik órát a magyar történelem intenzivebb tanítására fordítanám. Az olvasmányokkal kapcsolatban tanítunk most is történelmet, de ez kevés akkor, amidőn tudjuk, hogy a hazai történelem helyes tanítása mily hatalmas tényező a hazaszeretet ápoló munkánk közben.

Helyes tanítás által megismertetjük, megszerettetjük a hazai történelmet; aki pedig szereti hazája történelmét, az szereti hazáját is. Azt pedig mondanunk sem kell, hogy a magyar történelem ismerete mily hatalmas eszköz a nemzeti önértzet, a nemzeti büszkeség felköltésére, amely nemes rugó leend majd arra nézve, hogy a jövő iparos nemzedék, — belátva, miszerint csak fejlett iparral és kereskedelemmel bíró nemzetek állhatnak meg s juthatnak az első helyre a népek nagy versenyében, — igyekezék működése körében segítségére lenni az államvezetőknek, e nemzet nagygyá, hatalmassá fejlesztését célzó munkájukban.

De meg az iparos osztály körében oly nagy tért hódított nemzetközi szocializmus sem verhető vissza, nem szorítható ki e körből biztosabb eszközzel s nagyobb és gyorsabb ered-

ménnyel, mintha e munkánkhoz a hazai történelem megismerését s az ezáltal életre hozott hazaszeretetet hívjuk segítségül.

Hazáját igazán szerető s az élet útjára kellő ismerettel bocsátott iparos nemzedék nem ülhet és nem is ül fel minden jött-ment lelketlen izgatónak s nem válik azok könnyű megélhetésének szerencsétlen sorsú eszközévé.

A hazai történelem tanítását az iparostanulóiskolában oly hatalmas gátnak tekintem, amelyen leghamarabb s legbiztosabban megtörik a nemzetközi szocializmus oly nagy hullámokat verő indulat-árja.

Törjön is meg. S legyen egy hazájáért lelkesülő, hazája boldogulásáért munkálkodni akaró és tudó iparos osztályunk, akkor „Magyarország nem volt, hanem lesz!”

(—ó—)

~~~~~

Sursum corda!

Egyesületünk alakuló ülésén intézte hozzánk e felhívást Mártonffy Márton udv. tanácsos, iparoktatási főigazgatónk: „Fel a szivekkel.”

El minden gondolattal, mi a lelkesedés tüzet lohasztaná s egyedül egy: a magyar iparoktatás érdeke álljon előttünk.

Ismerjük azt a nemes barátságot, mellyel iparoktatási főigazgatónk, az iparoktatás munkásai iránt viseltetik s tényeket állíthatnánk bizonyítékok képen sorompóba, melyek az ő egyéniségére világot vetnének. Csak egy bizonyítékot hozunk fel, azt a ragaszkodó szeretetet, mellyel az iparos- és kereskedő-tanonciskolák tanítósa az ő személye iránt viseltetik.

Bölcsőjében ringott akkor még a magyar iparoktatás, midőn annak éjére Mártonffy Márton állt s ma már rendszeres s nemzetgazdasági szempontból nélkülözhetetlen intézménnyé fejlődött. Ez a herosi munka is a Mártonffy Márton személyéhez fűződik.

Iparoktatásunk azonban a reábarátság jogos várandóság miatt jelenlegi helyzetében nem állhat meg. Nemzetgazdaságunk egyenesen megköveteli tőlünk, hogy ha nem ipari állammá is, de iparilag fejlett állammá legyünk, hogy helyünket Európa keletén, közgazdasági téren, megállhassuk.

A fokozatos haladás elkerülhetetlen; fejlődik az ipar s ez előtt egy lépéssel mindig előbb kell haladni az iparoktatásnak.

Olyan az iskola, milyen a tanító. Eredményes munkát csak nyugodt, higgadt aggyal lehet végezni, miből következik, hogy az iparoktatás haladása a tanító sorsától függ.

Epen ezen okon azzal a kéréssel járulunk iparostanonciskoláink vezetője, s a tanító s vezéréhez, vegye kezébe a tanító sorsának intézését s hasson oda, hogy azok a sérelmek, melyek örökös nyűgként neheznek reánk, orvosoltassanak.

Ismertek ezek a sérelmek. Az iparostanonciskolai tanító állása, ha csak nem rendszeresített állásban van:

függő, ideiglenes. Sohasem tudja közülünk senki, hogy a három év leteltével, nem veszik-e ki szájából ezt a keservesen megérdemelt falat kenyereit.

Főigazgatónk nagy emberismerő. Tapasztalhatta már, hogy az embereket cselekedeteikben nem mindig a jog és méltányosság vezérli, hanem az érdek és ellenszenv. Minek kitenni az iparostanonciskolai tanítót az örökös választás esélyeinek?

Könnyen lehetne rajta segíteni, csak hatályon kívül kell helyezni az erre vonatkozó rendelet utolsó pontját, mely a megerősítéshez az iparostanonciskolai bizottság ajánlását is feltételül köti ki.

A bizottság nem szakközeg, hogyan tudja az megítélni, megfélelhet-e a tanító állásának? Ott a tanfelügyelő, az iparostanonciskolák szakfelügyelője, minek azok tekintélyét csorbítani, véleményüket ahhoz nem értők bírálata alá bocsájtani.

Ez az állapot arculverése a tanítóságnak is, kinek a falu csizmadiájához kell esedezni, hogy állásában megmaradhasson.

Mi az iparostanonciskolai tanító sorsa 20—30 évi működés után. Egyszerűen elküldik állásából, öreg már, annélkül, hogy addigi fizetése után is némi nyugdíjpótlékhoz juthatna.

Csak az igazságnak lenne elég téve, ha az iparostanonciskolai tanító fizetése nyugdíjába betudatnék. Ezt a jogos kívánságot indokolni sem kell.

A munkás csak 6-tól 6-ig dolgozik, vasárnap munkaszünete van. A tanonciskolai tanító este 7—8 óráig húzza az igát s munkaszünetben tanít s ezen rendkívüli munkája öreg napjaira elvész.

Nincs rendezve a rendszeresített állásban működő tanítók fizetése, úgyszólván tengődnek. Hasznára van ez az iparoktatásnak? Bizonyára nem.

Méltóságos Főigazgató Úr!

Méltóságod az iparostanonciskolai tanítóság bölcs vezére s szeretetének tulajdonosa, s bizalmának letéteményese. Eddig is a hála és szeretet az, mellyel Méltóságod iránt viseltetünk. Sorsunk intézése Méltóságod kezébe van letéve, kérjük tehát, vegye pártfogásába ügyünket s orvosoltassa az iparostanonciskolai tanítóság jelzett sérelmeit. Meggyőződésünk, hogy nagyobb haszon háramlik abból az iparoktatás ügyére, mint a tanítóságra s teljesül a: „Sursum corda!”

Felemelt szívvvel s teljes lelkiismerettel láthatunk majd munkánkhoz, hogy a reánk váró feladatnak megfelelhessünk!

Habemus ad Dominum!

~~~~~

Iparoktatási tanácsadó.

K... Z... Mit tegyen, hogy iparostanonciskolai tanítói fizetése nyugdíjába beszámíttassék?

Tanácsolhatnánk, hogy adjon be kérelmet a vallás-és közoktatási miniszteriumhoz nyugdíjigénye felemelése iránt, annak azonban eredménye nem lesz. Szárazon elutasítják. A miniszteriumban a tanító szomorú sorsa nem igen hat meg senkit. Ott rideg \$-ok szerint intézkednek.

Miután Ön községi iskolánál működik, tegyen lépéseket az iránt, hogy 300 korona iparos tanonciskolai

tanítói fizetését csatolják a rendes tanítói törzsfizetéséhez s Önt kötelezzék határozatban az iparostanonciskola díjtalan tanítására. Ez esetben tanonciskolai fizetésével nyugdíjigénye emelkedni fog. Így tettek az aradiak is.

S... V... Zala. Az olvasás és fogalmazás tanításának II. része, mely a II. osztály anyagát tárgyalja, most jött volna, de aktuálisabb kérdések kiszorították. Önnek kéziratban küldjük meg. Megtalálja benne kérdésére a feleletet.

~~~~~

Cimek.

Egyesületünk főtákarának címe, ki az egyesületet s annak tagjait érdeklő bármely kérdésben készséggel nyújt felvilágosítást: *Barton Imre* székesfővárosi tanító, *Budapest*, VIII., Baross-utca 124. szám, II. emelet 36.

Egyesületi pénztárnokunk címe: *Kados Aladár* felsőreáliskolai tanár, ip. isk. igazgató, *Budapest*, VII., István-út 26., III. em. 24.

~~~~~

Előfizetési felhívás.

Tények igazolják, hogy lapunk fennállása alatt meg tudtuk győzni azokat is arról, kik a kezdet-kezdetén ellenünk voltak, hogy a tanítóság körében közszükséget pótol az „Állami Népoktatás.”

Az „Állami Népoktatás” ezen évfolyamával az *Iparostanonciskolai Tanítók Országos Egyesületének* lett hivatalos organuma, itt találják meg az egyesület tagjai, az iskolák vezetői azokat a közléseket, melyekből az egyesület tevékenységéről tudomást szerezhetnek.

Az „Állami Népoktatás” követendő iránya jövőben is marad a régi, melyhez még azt kérjük szeretett Kartársainktól, hogy a lap szellemi színvonalának emelése érdekében, jóakarató tanácsaikkal, szellemi termékeikkel bennünket felkeresni sziveskedjenek, hogy ezáltal minél előbb megvalósulhasson mindaz, mit úgy e lap, mint az az egyesület, melynek hivatalos organumává lettünk, célul kitűzött.

Azon reményben zárjuk sorainkat, hogy Kartársaink megértettek bennünket s azzal, hogy lapunkra előfizetnek, anyagilag is segítségünkre lesznek. Az iparos tanonciskolák igazgatóit és tanítóit pedig ugyancsak ez-uton kérjük, hogy az „Állami Népoktatás”-t az iskola pénztára terhére rendeljék meg. A lapot a megrendelés beérkeztéig is küldeni fogjuk, mert a hiányzó számokat később pótolni bajos.

Arról is gondoskodtunk, hogy az előfizetési díj be-
küldése ne okozzon külön költséget s e célból mai szá-
munkhoz egy-egy postatakarékpénztári „Befizetési lapot”
mellékelünk, melyen úgy a hátralékos, mint a folyó
évi előfizetési díjak beküldhetők. A befizetési lap vissza-
maradt szelvénye az előfizetésről nyugtául szolgál.

Munkára tehát! Tömörüljünk, hogy mielőbb való-
ság váltsa fel az eszmét!

Az „Állami Népoktatás“ előfizetési díja egész évre
5 korona.

Kartársi szeretettel

Az „ÁLLAMI NÉPOKTATÁS“
SZERKESZTŐSÉGE.

~~~~~

Különfélék.

Karácsony.

Szent, magasztos az ünnep: Karácsony ünnepe.
Ekkor született a Hit, az Igazság, az Élet.

A lelki tévelygések sötét tengeréből mint örökizzó
fáklya világított szent Karácsony napja.

Üdvözítő született!..

A hit megnyugvó malasztja balsamot csepegtetett
a szívekre és azután már hívó lett a hitetlen, Üdvözi-
tőjét áldó, dicsérő emberek serege zengte a dicsőeneket:
Dicsőség a magasságban Istennek!

Békesség a földön az embernek!..

Sok-sok század tünt el azóta az idő végtelenébe,
nemzedékek haltak, újak születtek, a természet megúj-
hodása folyton tart és vele együtt áll a Szeretet talap-
zatára épített egyház s az üdvözítő Jézus Krisztus ne-
vét zengik a földön élő keresztények!..

A hit, a lélek erőssége él bennünk s az élet ku-
fárgódó vásárjában védtünk minden baj és veszély ellen.
A sebzett szív hozzá folyamodik, nála talál enyhülő vi-
gasztalást. Midőn már az élet terhe meg-megroskasz, hozzá,
egyedül hozzá folyamodunk, aki mindnyájunkat
szeret s kinek neve említésekor áhitat szállja meg egész
valónkat.

Szent Karácsony napján üdvözöljük a Megváltó
születését. Házunk, ami erős várunk, legyen a csend,
a békesség tanyája e napon s a karácsonyfa körül ör-
vendező gyermekeink boldog gügyögése között emeljük
lelkünket és szívünket Ég felé, mert az is örvend vi-
gassággal, dicséretekkel és zengjük áhitattal az örökszép
betlehem-i éneket:

Dicsőség a magasságban Istennek,

Békesség a földön a jóakarató embernek!..

Sághy Mihály.

Gyermek takarodó. A templomi harangok, melyek
eddig tudvalevőleg templomba hívták az ájtatos hívőket,
újabbán egy üdvös, nemes célt lesznek hivatva szol-
gálni. A norvég fővárosban, Krisztiániában a hatóság
azon fáradozik, hogy a templomi harangokat a gyer-
meknevelés érdekében is hasznosítsák. A humánus in-
tézkeedés szerint este nyolc órakor meghuzatják a város
összes harangjait annak jeléül, hogy az utcán tartóz-
kodó gyermekek menjenek haza és ne kóboroljanak
az utcákon. Ezt az intézkedést ki fogják terjeszteni
egész Norvégiára, mert a városi hatóság szerint ennek
nagyon üdvös hatása lesz. A gyermekeket lassankint
hozzászoktatják a rendes hazamenetelhez és szigorúan
megfenyítik azt, amelyiket a nyolc órai harangszó után

az utcán találják. Így elérik azt, hogy kivesznek azok
az utcai sihederek, akik az esthomályban gonosz csi-
nyekre, sőt olykor lopásra is ragadtatják magukat. Ezt
az intézkedést nagyon jó lenne nálunk is meghonosí-
tani, mert számtalan esetben tapasztaltuk, hogy az
estéken át csavargó gyermekekből válnak a leghírhe-
tebb apageok.

Elpusztul a világ. Flammarion, a híres csillagász
könyvet írt régen a világ végéről, melyben megjósolta
a világ végét. Jólátába azonban hiba csúszott be, mert
ő csak a természeti pusztulásról emlékezik meg és fi-
gyelmen kívül hagyta az emberiség elpusztulását, mely
egy ithakai professzor számítása szerint jóval előbb kö-
vetkezik be. Vilicox doktor az ithakai professzor ugyanis
előadást tartott nemrég az emberiség szaporodásáról
és ennek kapcsán rendszeres statisztikai kimutatások
alapján állapította meg, hogy manapság ezer asszony-
ból százötvenkettővel kevesebb válik anyává, mint öt-
ven évvel ezelőtt. Ezt véve számítási alapul kisütötte,
hogy százötven év múlva már nem is fognak születni
gyermekek. Vilicox doktor okoskodása nem is moso-
lyogni való volna. Aki foglalkozik a statisztikával, be-
láthatja, hogy a népfogyatkozás kétségbeejtő módon
tűnik elő, elpusztulással fenyegetve országokat, népfajo-
kat. Így Franciaország évről-évre kevesebb embert szám-
lál és Magyarországon is sajnos, állandóan meghonosó-
dott az egyke rendszer. Ha tovább is így pusztulunk,
veszünk, úgy tényleg igaza lesz az ithakai professzornak:
elpusztul a világ.

Harc a csók ellen. Furcsa mozgalom van megint
keletkezében, természetesen Amerikából indult ki és az
a célja, hogy a csókolódzást megszüntesse. Scott Klá-
rának hívják a mozgalmászító leányzó, aki miután dok-
tori cimmal is rendelkezik, felelevenítette azt a már szá-
zadok óta hirdetett tant, hogy az ajkak érintésével a
legkülönbözőbb betegségeknek mirigyét ütetik át egy-
másba a csókolódzó emberek. A difteritisz, tüdővész s
egyéb betegségeket okozó baktériák a tudákos Klára
kisasszony szerint legvigabban táncolnak át ajakról ajakra.
Nem szabad hát csókolódzni többé, urak, hölgyek. Klára
kisasszony mondja, akiről nem tudjuk, hogy vén-e, fia-
tal-e s hogy érezte-e már a csók mézét. Mert bizonyo-
sak vagyunk benne, ha érezte, akkor nem félne a bak-
tériáktól. De amint a részeg embereket nem lehet leszok-
tatni az ivásról; úgy a szerelemtől ittas fiataloknak is
hiába magyarázza Klára kisasszony a csók ártalmas
voltát, nem hiszi el senki. Legfeljebb annyit érhet el
vele, hogy ezután a reménytelen szerelmesek fogják ezt
halálnem gyanánt választani, lévén Klára kisasszony
szerint a csók halálos betegségek kútforrása. A boldog
szerelmeseket tehát óva intjük, hogy tartózkodjanak a
csókforrás mézét szüresölgetni, mert nem lehetetlen,
hogy Klára kisasszonynak igaza van, mivel a sok csó-
kolódzások folytán néha veszedelmes komplikációk áll-
nak be — boldogtalan házasság révén.

Kérelem! Lapunk mai számához egy-egy postata-
karékpénztári „Befizetési lapot“ mellékelünk, kérjük
azért előfizetőinket s közöttük különösen az iparosta-
nonciskolák igazgatóit, hogy azt felhasználva, előfizeté-
seiket hozzánk juttatni sziveskedjenek. Az előfizetésről
külön nyugta nem kell, mert a befizetési lap visszama-
radó szelvénye nyugtaképen szolgál s a számadáshoz
mellékelhető.

Az állami tisztviselők új lakbérbeosztása. Hosszas és türelmetlen várakozásnak veti végét az a táblázat, amely az 5830. M. E. számú rendelet keretében megjelent s amely az 1908. esztendő negyedik negyedétől kezdve lépett érvénybe. Az állami alkalmazottakat ezentúl a következő lakpénzek illetik meg:

Az I. lakbérosztályban s a IV. fizetési osztályban 3000, V. 2500, VI. 2000, VII. 1600, VIII. 1300, IX. 1000, X. 900, XI. 800 kor. Altisztelnél és szolgálknál 400 kor.

A II. lakbérosztályban 2700 korona, 2250, 1800, 1440, 1170, 900, 810, 720 és 360 korona.

A III. lakbérosztályban 2400 korona, 2000, 1600, 1280, 1040, 800, 720, 640 és 320 korona.

A IV. lakbérosztályban 2100 korona, 1750, 1400, 1120, 910, 700, 630, 560 és 280 korona.

Az V. lakbérosztályban 1800 korona, 1500, 1200, 960, 780, 600, 540, 480 és 240 korona.

A VI. lakbérosztályban 1500 korona, 1250, 1000, 800, 650, 500, 450, 400 és 200 korona.

A VII. lakbérosztályban 1200 korona, 1000, 800, 640, 520, 400, 360, 320 és 160 korona.

Ha a fenti besorolás alapján valamely állami (vagy vármegyei) tisztviselő, altiszt vagy szolga kisebb lakpénzt kapna, mint amennyit lakpénz és lakpénzpótlék címén együttvéve eddig élvezett, az 1908. évi XXVII. törvénycikk 7. szakasza értelmében, személyére nézve a már élvezett magasabb lakpénzt megkapja mindaddig, míg jelenlegi székhelyén a fennálló szabályoknak megfelelően ennél magasabb lakpénzre való igénye meg nem nyílik, vagy más állomáshelyre át nem helyeztetik. A fél nem sorolt községek (városok) a VII. osztályba sorozottaknak tekintendők mindaddig, míg magasabb osztályba nem soroztatnak.

A tanítók fizetésének és lakpénzének megállapításánál — az 1908. évi XXVII. törvénycikk 7. szakaszának utolsó bekezdése értelmében — az 1907. évi XXVI. és XXVII. törvénycikkek határozmányai érvényben maradnak továbbra is az 1893. évi IV. törvénycikk 3. szakasza alapján való osztálybasorozás irányadó. A tanítók lakpénzeinek megállapítására ennél fogva a felsorolt városoknak és községeknek a lakpénzekre nézve történt új osztálybasorozása semmiféle kilátással nincs. Azokat a városokat és községeket, amelyek a lakpénzekre nézve megállapított I. osztályba nem tartoznak, az 1908. év negyedik lakbérnegyedétől kezdődő hatálylyal tíz évre, a következőképpen sorozta be a táblázat:

A II-ik lakbérosztályba a következő városok tartoznak: Győr, Kassa, Kolozsvár, Pozsony, Szeged, Szombathely, Temesvár, Osiek (Eszék), Zagreb (Zágráb).

A III-ik lakbérosztályba a következő városok és községek vannak beosztva: Arad, Brassó, Debrecen, Kaposvár, Komárom, Maros-Vásárhely, Miskolc, Nagyszében, Nagyvárad, Pécs, Petrosény, Sátoraljaújhely, Sopron, Szolnok, Trencsén, Zombor, Bjelovar (Belovár), Sisak (Siszek), Susak, Vukovár.

A IV-ik lakbérosztályba a következő városok: Alsókubin, Balassagyarmat, Besztercebánya, Csáktornya, Csikszereda, Cegléd, Deés, Eger, Eperjes, Kecskemét, Liptószentmiklós, Losonc, Makó, Máramarossziget, Nagybánya, Nagybecskerek, Nagykároly, Nyiregyháza, Nyitra, Oravicabánya, Pápa, Resicabánya, Szabadka, Szatmárnémeti, Székesfehérvár, Ujvidék, Ungvár, Zalaegerszeg, Zsolna, Djakovo, Gospic, Karlovac (Károlyváros), Mitrovica, Slatina, Varazdin (Varasd), Vinkovci (Vinkovce), Vitrovitica (Verőce), Zemun (Zimony) tartoznak.

Az V-ik lakbérosztályba a következő városok és községek tartoznak: Alsólendva, Aranyosmarót, Baja, Bán, Bártfa, Békéscsaba, Beregszász, Beszterce, Budafok, Csaca, Celldömölk, Déva, Dicsőszentmárton, Dombóvár, Érsekújvár, Esztergom, Fehértemplom, Gyöngyös, Gyula, Gyulafehérvár, Hátszeg, Hatvan, Hódmezővásárhely, Igló, Illava, Ipolyság, Jászberény, Kalooca, Karánsebes, Keszthely, Királyhida, Kiskunfélegyháza, Kismarton, Lőcse, Lugos, Magyaróvár, Medgyes, Mezőtúr, Munkács, Nagyenyed, Nagykálló, Nagykanizsa, Nagykáta, Nagykőrös, Nagyszombat, Nagytapolcsány, Orosháza, Orsova, Ózd, Pancsova, Pöstyén, Rákospalota, Rimaszombat, Salgótarján, Sárvár, Segesvár, Salmec- és Bélabánya, Sepsiszentgyörgy, Somorja, Stubnyafüred, Szamosújvár, Szarvas, Székelyudvarhely, Szekszárd, Szentes, Szentgotthárd, Szerbnagyszentmiklós, Szikszó, Szilágysomlyó, Tapolca, Tiszafüred, Torda, Túrócszentmárton, Ujpest, Vác, Vajdahunyad, Versec, Veszprém, Zilah, Zólyom, Zsilyvajdevulkán, Zombolya, Bród, Gradiska nova (Ujgradiska), Koprivnica (Kapronca), Krizevci (Kőrös), Nasice, Ogulin, Pozega (Pozsega), Ruma.

A VI-ik lakbérosztályba a következő városok és községek tartoznak: Abrudbánya, Balázsfalva város, Betlen, Boglár, Borgóprund, Brád, Breznóbánya, Buziásfüred, Csákiorgó, Csongrád, Csorna, Csurgó, Dárda, Derecske, Delta, Dunaszerdahely, Edelény, Enying, Erzsébetváros, Facset, Fehérgyarmat, Felsőpulya, Felsővízköz, Fogaras, Galánta, Galgóc, Gomonna, Hosszúfalu, Huszt, Ilosva, Jászkiés, Jolsva, Kapuvár, Karcag, Késmárk, Kézdivásárhely, Királyhelvec, Kiskundorozsma, Kiskunhalas, Kisszeben, Kisujszállás, Kisvárd, Körmend, Körösbánya, Korpona, Kovászna, Kraszna, Kunszentmárton, Letenye, Léva, Lippa, Magyarcséke, Magyarigen, Magyarlapos, Magyarpécska, Magyarrégen, Múlacka, Marcali, Maroshévíz, Marosillye, Marosludas, Mátészalka, Mezőcsát, Mezőkövesd, Miava, Mindszent, Mocs, Módos, Mohács, Monor, Mór, Moson, Muraszombat, Nagybecse, Nagydiásznód, Nagykikinda, Nagylak, Nagymihály, Nagyróce, Nagyszalonta, Nagyszöllős, Námesztó, Németbogsán, Nezsider, Nyírbátor, Óbecse, Ógyalla, Oroszvár, Pacsa, Paks, Palotailva, Pétervására, Puhó, Ráckeve, Rózsahegy, Rozsnyó, Sajószentpéter, Sárkány, Sirospatak, Siklós, Soroksár, Szászrégen, Szászsebes, Szászváros, Szécsény, Szeghalom, Szentpé, Szentmiklós, Szerencs, Szigetvár, Szilágycseh, Szolyva, Sztrópkó, Tab, Tamási, Tasnád, Tata, Técső, Temesrékás, Topánfalva, Topolya, Tornalja, Törökbecse, Ujarad, Vágbeszterce, Vágujhely, Vál, Varannó, Verebely, Visegrád, Zenta, Zsibó, Daruvár trg., Delnice, Ilok, Jastrebarsko (Jaska), Otocac, Pakrac, Petrinja, Petrovaradin (Pétervárad), Vrđnik.

A többi, itt fel nem sorolt városok és községek a VII-ik lakbérosztályba tartoznak. Ebbe az osztályba van a legtöbb város és község sorozva.

A polgári iskolák helyzete. A közoktatásügyi tárca tárgyalásának alkalmával bizony nem valami nagy örömdagasztotta a tanügyi öröklé sivar kebleket. Végig nyargaltak a képviselők lóhalálban az egészen s így a közoktatásügy egyik régen vajdó kérdéséről, a polgári iskoláról alig esett szó. Hogy mégis nyilvánosságra jutott valami a polgáriskolai reformból, az Takács Menyhért jászói prépost érdeme, aki a főrendiházban szóvá tette az ügyet. A miniszter a következőket jelentette ki: A polgári iskolát illetőleg elismerem, hogy ez oly kérdés, amely szintén gyökeres reformra szorul. Egész őszintén bevallom, hogy még nem tudtam e tekintetben teljes megállapodásra jutni önmagamnál. Már több kérdést

öletem fel azon rövid idő alatt, amióta ezen tárca élén állok. Ezt a kérdést a többiek mellett még nem voltam képes teljesen, hogy úgy mondjam, szellemileg magamévá tenni. Azonban a reform szükségét ezen a téren igenis elismerem: én is óhajtom, hogy a polgáriskola reformja olyan irányban érvényesüljön, hogy azután, a szokásos szójárás szerint, valamire képesítsen, t. i. bizonyos állások elnyerésére kvalifikációt nyújtson. De nem ismerhetem el azt, hogy arról az iskoláról, amely bizonyos közhivatali állásokra nem nyújt képesítést, azt lehessen mondani, hogy nem képesít semmire. Képesít igenis az életre. A válasz ennyi volt és semmi több. Tehát a polgári iskola reformja még mindig a levegőben lóg s maga a legilletékesebb faktor, a miniszter se tudja, mit csináljon vele. Ha így áll a helyzet, akkor talán legjobb lenne becsukni a boltot, t. i. megszüntetni a polgáriskolákat. Kétes bizonytalanságban minek még tovább is hagyni a polgáriskola embereit és az érdeklődő szülőket.

A magyar tánc. A magyar tánc, mely méltóságos lassú mozdulataival mintegy érvényre juttatja a magyar ember sírva vigadó természetét, igen régi eredetű. Már a 11. században is találkoztunk magyar táncokkal, melyeket diadalmi lakomák alkalmával jártak, a 14. században a magyar tánc mint vitézi tánc jut érvényre; ilyen például Kinizsinek 1479-ben eljárt diadal-toborzója, a kopjás-kelevéz-tánc. E vitézi táncokon kívül voltak azonban társas-táncok is, így Mátyás király idejében ismerték a nép hajdútáncát s az udvari palotást. A 17. században, az egyes leírások szerint, igen kedvelt tánc volt az egeres-, süveges-, párna- és halottas-tánc. E táncok egészen háttérbe szorultak, mikor a mult század negyvenes éveiben a csárdás kezdett tért hódítani, mely úgy a nép körében, mint a magasabb társadalmi körökben otthonra találva, nemzeti táncá fejlődött. Ugyancsak a negyvenes években Szöllösi táncmester szerzett egy francia négyeshez hasonló, magyar motívumokból szőtt társas-táncot, a kormagyart, mely azonban hamar feledésbe ment s csak napjainkban kezd ismét tért hódítani. A kormagyar az egyedüli magyar társas-tánc, melyet külföldön is megkedveltek.

Szegedi tanítók fizetésemelése. Szeged város tanítóinak alapfizetését az eddigi 800 koronáról 1200 koronára emelte. Ideje is volt ennek, mert Szeged lakosságra nézve az ország második városa. Az új lakbérosztálynál Szeged a II. lakbérosztályba soroztatott.

Nők a közoktatási tanácsban. Az országos polgáriskolai egyesület, memorandumot intézett a miniszterhez, hogy a közoktatási tanácsba nőket is nevezzen ki. A miniszter még nem feminista, de kilátásba helyezte, hogy üresedés esetén, megfontolás tárgyává teszi a kérelmet. Amennyiben a nők oktatásainak kérdése merülne fel a közoktatási tanácsban, a miniszter nőket is fog behívni a tanácskozásra.

Megrövidített karácsonyi és husvétii szünet. Ismeretes olvasóink előtt Návay Lajos, a Ház elnökének, a költségvetéshez folyó hó 3-án tartott beszéde, melyben kifogásolta az iskolák tanévközi hosszú szüneteit. Egyik vármegyei tanítótestülettől kapunk most panaszos levelet, hogy a megye kir. tanfelügyelője a karácsonyi szünetet csak a piros betűs napokra redukálta, mely rendelet ellen azonban a testület a miniszteriumhoz élt telebbezéssel. Mint értesülünk, a Ház alelnökének képviselőházi beszéde után az eredmény nem lehet kétes s legvalószínűbb, hogy általános rendelettel fogják szabá-

lyozni, illetve megrövidíteni mindenütt az évközi szüneteket, hol a szorgalomidő 8 hónap. Hogy pedagógiai szempontból helyes lesz-e ezen intézkedés, az más kérdés.

Visszhang. Legutóbb két kedves levelet kaptunk, melyeket itt közlünk, hogy számunkra is maradandó emlék legyen. A kartársi szeretet írta ezeket a sorokat és szívből köszönjük szent karácsony ünnepén: „B. lapjuk iránya, mellyel egyetérték; lelkes felhívásuk, melyből a tanítószág igaz ügyeiért való kész munkálkodási vágyat olvastam ki s amit a kartársi szeretetre vezeték vissza, amely szeretet szívemben is él: késztetett arra, hogy munkatársaik sorába lépni igyekezzem. Nagy tudást, hatalmas erőt nem áldozhatok ügyünk oltárára, de szeretetteljes, lelkes munkássággal igyekeznék fogok szolgálni minden célunkat. Azt hiszem csekélyebb erővel is, ha azt erős akaratú, lelkes munkásság támogatja: lehet bármely igaz ügyet haszonnal szolgálni.

Ha tehát csekély erőmet, szerény tehetségemet nem kicsinylik, úgy örömmel veszem, hogy munkatársaik sorába fogadtak s igyekezni fogok — mikor csak időm engedi — munkálkodni. A tanítószág jogos küzdelmeiben ügyünk bennem mindig meg fogja találni a lelkes közkatontát... Kelt 1908. december 12. Kartársi szíves üdvözléssel B. V. állami isk. tanító.“

„Önök a lapot nekem küldték mindig s én olvastam. Jelenleg az ágyat, illetve a szobát őrzöm, beteg vagyok, hiába, egy letűnő munkás élet nehezedik reám. Már idős vagyok, itthon is, máshol is vannak gyermekeim. Rövid az élet. Tehát felvettem a lapot, átböngésztem. Elolvastam a „Győzelem“ című cikket. Nagyon szép, gyönyörű leírás. Engem nagyon meghatott aminő simán, gördülékenyen s szépen levezetve a dolgot, a szívet meghatja. Isten éltesse Önt, hogy még sokszor irhasson ilyen jó zamatos epizódot. Amint felgyógyulok s elmehetek a városházára, azonnal kiviszem a lapra való tagdíjat s elküldöm. Addig is még szíves türelmüket kérem. Isten Önökkel! Székelyhid, 1908. dec. hó 5. Tisztelettel D. F. néptanító.

Toborzó. Mai tárcarovatunkban e címmel *Alba Nevis*-nek, az országosan ismert kitűnő költőnek tollából gyönyörű költeményt talál az olvasó, lendületes, bátor, szinte harcias riadót, mely a mai magyar aszszonyokat szólítja sorompóba. A modern társadalmi átalakulás keretében a nők érvényesülésének útját tudva-levőleg nőirőink legkiválóbbjai egyengetik s a kultúra ez előharcosainak egyik vezéréként csendíti meg most a *Toborzó*-t a fényes tollú nőpoéta. A remek költeménynek különös aktualitást ad az az érdekes körülmény, hogy a magyar nőirők most tömörülnek egységes táborba, eszméik propagálására s külön organumot is szerveznek maguknak „Női élet“ címen, mely mint diszes, illusztrált folyóirat legközelebb jelenik meg *Alba Nevis* szerkesztése alatt. A maga nemében páratlan ujságból olvasóink kívánatra mutatványszámot kaphatnak, ha eziránt a kiadóhivatalhoz (Budapest, IX. kerület, Angyalutca 29.) fordulnak, addig is ezt a gyönyörű költeményt adjuk mutatónak, mint legjellemzőbb termékét az ébredő korszaknak.

Boldog karácsonyi és ujévi ünnepeket kívánunk szeretett kartársainknak!

FILLÉRES

Magyar fiúk, magyar lányok számára szerkeszti:
— PÚSA LAJOS. —

KÖNYVTÁR

Vizsgálati ajándékul, iskolai könyvtárak részére legolcsóbb, legjobb és legalkalmasabb. . .

Most jelent meg:

Elbeszélések, regék, történelmi elbeszélések, versek, szindarabok és útleírások gyűjteménye. — **Egyes szám ára 60 fill., kettős szám ára 1 kor. 50 fill. színes borítéku bekötésben.** Megrendelésnél minden címért küldön 4 fillér portra val küldendő be, hogy bérmentve küldhessük meg a rendelt köteteket. Iskoláknak, tanítknak szívesen küldünk egy mintakötetet, valamint teljes jegyzéket a Filléres Könyvtár kötetéről.

265. Lőrincy György: Kis diákjaim . . . . . —.60
266—267. Jávor Anna: A tárnoki csodakút. Képekkel . . . . . 1.—
268. Egri György: Igaz is, nem is. Mesék, történetkék. Hatodik gyűjtemény . . . . . —.60
269. Dingha Béla: Szive-nincs királyfi . . . . . —.60
270—272. Havas István: A várkúti fiúk. Történet a mai időből. Képekkel 1.50
273—274. Sas Ede: Gyárfás vezér. Történelmi elbeszélés. Képekkel . . . . . 1.—
275. Lőrincy György: Túl a sövényen . . . . . —.60
276. Egri György: Igaz is, nem is. Mesék, történetkék. Hetedik gyűjtemény . . . . . —.60
277. Dingha B.: A kis tűzér . . . . . —.60

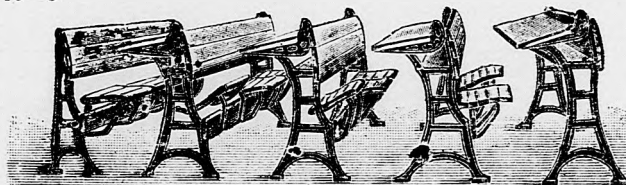
SINGER ÉS WOLFNER könyvkereskedése
— Budapest, Andrassy-ut 10. szám. —

**Iskolapadok,
iskolabútorok,
irodabútorok és
tornaszerek gyára.**

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

10—5

Cs. és kir. szab.

= amerikai cottage-orgona harmoniumok =
legolcsóbban szállítanak.

Uj! Expressió a szívó rendszeren! Uj!

Pajkr Rudolf és Társa

Budapest, X., Delej-utca II. (Tisztviselő-telep)

európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál.

Részletfizetések 8 koronától fölfelé.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Tanítók részére magas %o engedmény. 5 évi jótállás.

Képes árjegyzék díj- és bérmentve. 10—5

**Legszebb magyar
férfikar gyűjtemény**

Sarudi Ottó: „Száz magyar férfikar“ c. gyűjteménye.

Ára 2 K. E gyűjtemény úgy tartalom, mint a szerkezet, összhangosítás és hangterjedelemre nézve akként van összeállítva, hogy az egyszerű falusi emberekből összeállított énekkarok számára egyedüli a maga nemében és különös tekintettel van a nemzeti szellem ápolására és a nép erkölcsi nevelésére. Ajánljuk továbbá **Lányi Ernő Poliphoniáját** 100 két-, három- és négy-szólamú rövid gyakorlat és előjáték, orgona vagy harmoniumra. Ára 3 K. **Iskolák: Erney: Zongora-iskola** 6 füzetben, egy-egy füzet 2 K; **Metz: Hegedű-iskola** 2 kötetben, egy-egy kötet 3 K. **Katona: Cimbalom-iskola** 1 kötetben, ára 6 K. Ezen iskolák az ország túlnyomó intézetében be vannak vezetve és az elismert legjobbak. Most jelent meg: „**Néptanítók indulója**“. Szerzette: Csizmadia Ignác, ny. kántortanító. Egy pompás ritmikus induló, mely Csizmadia legsikerültebb szerzeménye és nagy népszerűsége tarthat igényt.

Megrendelések intézendők: **Bárd Ferenc és Testvére** zenemű-kiadóhivatalába, Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 4.

A „SKALA“ beszélőgépek és kétoldalú hengerlemezek egyedüli magyarországi képviselősege. Jegyzékek ingyen és bérmentve. Minden bárhol megjelent zenemű kapható.

Tankönyvek

Csongrádon beszerezhetők Bozó és Justin könyvkereskedésében.

~~~~~

Ugyanott kész iskolai nyomtatványok is kaphatók.

BOZÓ ÉS JUSTIN KÖNYVNYOMDÁJA CSONGRÁD.

~~~~~

A modern technika kellékeivel felszerelt könyvnyomda. Rendelkezik a legfinomabb és legdivatosabb, teljesen új betűk és diszítésekkel s a legújabb szerkezetű gépekkel. Elvállalja mindenféle nyomtatvány diszes, izléses és hibátlan elkészítését s azokat a legjutányosabb áráért, rövid idő alatt pontosan és kifogástalan kivitelben szállítja.

SZEPLŐS ARCOT

májfoltos arcot, zsiros, izzadt és fényes arcbőrt, naptól lesütött, pattanásos és foltos arcot széppé és üdévé varázsol 1 tégely Balkányi-féle **Kamilla-kréme**.

Egy tégely Kamilla-kréme ára használati utasítással együtt 1 korona. Egy darab Kamilla-szappan ára 50 fillér.

Bámulatos hatásáért Londonban 1906. évben aranyérmet és diszoklevelet nyert.

Kapható

és postán megrendelhető:

Balkányi L. utóda

gyógyszertárában

= **Csongrádon** =

(Jókai-utca 3.)

